Crònica de Josep Esplugues

Data de creació:2017-09-28 10:46:46 | Darrera modificació: 2017-09-28 10:46:46

Titol complet	Llibre de la Esglesia Parroq[uia]l dels Sans Apostols Zebed[eu]s S[ant] Jaume, y S[ant] Juan, del Poble Montaverner, de la Retoria, Benifets, Cofradies.
Escrit en	Mitjans segle XVIII
Llengua	Castellà, Català
Orígen	Eclesiàstic
Tipus	Dietari, Crònica, Llibre de Comptes, Llibre de notes
Interès	Històric, Filològic, Geogràfic

Descripciò	Paper, amb cobertes de pergamí, mesura 31’5 cm x 22 cm. Consta de 266 folis numerats, alguns d’ells en blanc, com els 20-22, 36-37, 49-51, i en falten el 100 i els 139-142.
Temàtica	Crònica, llibre de memòries de la vida del poble i gent de Montaverner al voltant de l’església parroquial, a càrrec del retor agullentí Josep Esplugues, al segle XVIII.
Ubicació	A l’Arxiu Parroquial de Montaverner es troba el document original, sense signatura. A l’Arxiu Diocesà de València està fotodigitalitzat, sense signatura, amb l’etiqueta “Libro Efemérides hecho en 1760-61 (1732-1761)”.
Primeres línies	Exordi: “Es lley sinodal de este Arzobispat que cada Esglesia Parroquial tinga un llibre aon estiguen continuats tots los Drets y carregues de la Esglesia, Retoria, Benifets, y atres que convinguen, y en efecte la falta de este sol ocasionar la perdicio de molts, el variarse facilment les costums que son ya lley, introduirse noves costums contraries...” Text: “ESGLESIA PARROQUIAL. Esta dedicada als dos sans Apostols fills del Zebedeo S[ant] Jaume el Major y S[ant] Juan Evangeliste ab la expresio y representacio de els dos asientos que demanaren a Christo S[eño]r N[ostr]e en lo seu Reyne, uno a la ma dreta, atre a la esquerra del Señor (Math. 20) y en la realitat conseguiren en lo Reyne de la militant esglesia segons S[ant] Isidoro...”

Últimes línies	"en virtud de dicha concordia contra dicho Bartholome lo que firmamos en Montaverner dia primero de Agosto de 1754. D[octo]r Joseph Esplugues R[et]or Mariano Bellvis Pasado en Visita Ag[os]to 6 de 1758, Liz[encia]do Fran[...] Giner [...]"
Context històric	És un document posterior a la Guerra de Successió, en què Josep Esplugues continua emprant el català, però només en les relacions personals i íntimes. Per això, no s'oposarà a la imposició del castellà de Mayoral el 1742, i escriurà als regidors o farà compondre i permetrà goigs en aquesta llengua. D'altra banda, quan parla de política o història, només se centra en Montaverner i altres localitats de la Vall d'Albaida, de la Costera o de la Safor. Fets, doncs, de caire local.
Context geogràfic	Bàsicament se'ns parla del poble de Montaverner i dels pobles de la Vall d'Albaida pròxims. També ens conta els districtes de la parròquia, que, després d'una gran reducció, quedarien en Montaverner, Colata i Vistabella. Igualment, detalla els termes en què llinda el Marquesat d'Albaida: Aielo de Malferit, l'Olleria, Montaverner, Bèlgida, etc. Antigament, els territoris de la parròquia pertanyien al terme general de Xàtiva, a la qual ja anomena San Felipe.

Bibliografia temàtica

- AMORÓS, Tomàs (1983), Mallorca, 1740-1800: Memòries d'un impressor, edició a cura de Carme Simó, Universitat de Palma: Secció de Filologia Catalana - Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Palma - Barcelona.
- BORJA, Pedro (1985), "Los Esplugues y la baronía de Zafra", Agullent 1585-1985, Caixa d'Estalvis d'Ontinyent, Ontinyent, p. 209-211.
- CÀRCEL, Vicent (1986), Historia de la Iglesia en Valencia, 2 vols, Arzobispado de Valencia, València.
- CASANOVA, Emili (1987), "Sobre els sermons de les festes de Sant Vicent Ferrer a València al segle XVIII", dins Miscel•lània Moreu Rey, vol.1, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, p. 385-407.
- CASANOVA, Emili (1989), Josep Esplugues. Memòries d'un capellà del XVIII, Institució Valenciana d'Estudis i Investigació, València.
- CASANOVA, Emili (2002), Josep Esplugues. Memòries d'un capellà del XVIII, Institució Alfons el Magnànim, València.
- CASANOVAS, Sebastià (1978), Memòries d'un pagès del segle XVIII, edició a cura de Jordi Geli i M. Àngels Anglada, Curial, Barcelona.
- D'AMAT, Rafael, baró de Maldà (1987), Calaix de Sastre I (1769-1791), edició a cura de Ramón Boixareu, Curial, Barcelona.
- Equip Axis (1987), Monumentos arquitectónicos de la Vall d'Albaida. Tempos parroquiales, Caixa d'Estalvis d'Ontinyent, Ontinyent.
- ESCARTÍ, Vicent (1998), Memòria privada. Literatura memorialística valenciana dels segles XV al XVIII, Tres i Quatre, València.
- ESCARTÍ, Vicent (2010), "Notícia sobre la literatura memorialística al País Valencià del segle XIV al XIX", Manuscrits, 28, p. 181-205.
- FITA, Ramon (1989), "L'Arxiu Parroquial de Montaverner com a font documental per a la història", Alba. Revista d'estudis comarcals, 4, p. 99-109.
- FUSTER, Joan (1976), La decadència al País Valencià, Curial, Barcelona.
- LOZANO, Josep (ed.) (2012), "Estudi introductori", dins Pere Joan Porcar: Coses evengudes en la ciutat y regne de València. Dietari (1585-1629), Publicacions de la Universitat de València, València, p. 7-38.
- PITARCH, Vicent (2001), Llengua i església durant el Barroc valencià, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, València-Barcelona.
- PUIGVERT, Joaquim M. (1986), Una parròquia catalana del segle XVIII a través de la seva Consueta (Riudellots de La Selva), Fundació Salvador Vives Casajoana, Barcelona.
- RIQUER, Martí de; Comas, Antoni; Molas, Joaquim (coord.) (1964-1990), Història de la literatura catalana, vols. 4-6, Ariel, Brcelona.
- ROSSICH, Albert (dir.) (2011), Panorama crític de la literatura catalana. Edat moderna, Vicens Vives, Barcelona.
- SOLER, Abel (1999), La vinya del Rei: Commemoració de l'establiment de la pobla de Montaverner per Jaume I, l'any 1271, Ajuntament de Montaverner, Montaverner.
- VILA, Alfons (1983), La llengua valenciana en l'Administració Parroquial (Siglos XVII-XIX), Publicaciones del Cénia al Segura.

Altres observacions	A part d'aquest document, Esplugues n'escrigué altres molt interessants, com el Llibre de la Confraria del Roser o Libro de Memorias o noticias de la Congregación de Sacerdotes Seculares fundada en el año 1749 en la ermita de San Vicente Ferrer de la villa de Agullent, bajo los auspicios del Ilustrísimo Señor Arzobispo don Andrés Mayoral, en castellà, enquadernat dins el Libro de Actas de la Congregación (a l'ermita d'Agullent).